

Додатковий матеріал до теми 5.2.

ІВАН І ТЮЛЕНЯЧА ШКІРА

Переказав Бакснорт Траут

На північному узбережжі Шотландії взимку стоять темні ночі та сірі дні. Виє вітер і величезні морські хвилі розбиваються на чорних скелях. Однак улітку море заспокоюється, а день подеколи триває цілу добу. Тоді рибалки виходять у море, закидають сіті щоб наловити риби. Але навіть улітку в морі їх може раптово застати шторм або беззвучно накрити туман, і вони губляться у хвилях. Тоді їхні кохані виходять на берег і, вдивляючись у далечінь, намагаються побачити на воді хоч який-небудь знак. І, можливо, у таку мить вони бачать тюленя, який дивиться на них великими сумними очима, а люди розглядають тюленя та починають думати...

У маленькій бухті на самому березі моря жив рибалка з дружиною та сином на ім'я Іван Івансон. Це був найдовший день року — переддень літнього сонцестояння, коли сонце було яскраве та жовтогаряче. Маленький Іван, якому ледь виповнилося сім років, грався у скелях на березі моря, шукав черепашок, шматки сіті та всяку всячину, що хвилі викидають на берег.

Раптом вітер доніс до нього дивний звук. Здавалось, що десь співають, зливаючись у дивній гармонії, якісь неземні голоси. Чи може, то був лише спів прибережних птахів. Ні, таки чийсь інший голос. Він озирнувся та помітив як у далині праворуч на березі з ущелини у скелях піднімався дим. Можливо, то лише легкий туман від хвиль, що розбивалися о скелі? Але ні, це був дим.

ПЕРША ЗУПИНКА

Учитель. Ви уявляєте собі цю картину? Як на вашу думку, що зараз має відбутись? Як ви вважаєте, про що буде ця історія? Подумайте хвилинку, а потім розповісте нам.

Ми почули багато цікавих припущень. Виберіть ті припущення, що, на вашу думку, є найбільш імовірними — це може бути власне припущення або одне з припущень, висловлених іншими учнями. Подумайте та виберіть таке припущення зараз. А далі послухайте продовження історії та подивіться, чи виявиться ваше припущення правильним.

Івану, звичайно, було цікаво піти та подивитися, що там коїться, але він ще був занадто малим та не міг залізти на величезні валуни. Тому, коли матуся поклікала його, він повернув до хати, так нічого й не побачивши.

Минуло сім років. Івану було вже чотирнадцять, і він знов опинився на березі моря саме опівночі напередодні дня літнього сонцестояння. Знову йому здалося, що він чує дивний спів, і знову він побачив дим, що піднімався з ущелини у скелях. Я не знаю, чому він не пішов цього разу подивитись що там. Можливо, йому треба було терміново повертатись додому, а можливо, його батько погано себе почував, адже батьки вже постаріли, а може, з інших причин.

ДРУГА ЗУПИНКА

Учитель. Чи збулися хоча б якісь наші припущення?

Учитель. Ну що ж, тоді давайте продовжимо наші припущення. Що, на вашу думку, відбудеться далі в цій історії?

Були висловлені припущення, що Іван приєднається до русалок, а потім одружиться з однією з них, або

що він поки що туди не піде. Оберіть те припущення, що, на вашу думку, є найбільш імовірним. А тепер послухайте продовження історії та подивіться, чи виявиться ваше припущення справедливим.

Пройшло ще сім років. Татові стало важко ловити рибу в морі, тому батьки переїхали до міста, а свою хатину залишили Іванові. Він жив зовсім один, його компанією були тільки прибережні птахи. Цілими днями він ловив рибу, уночі обігрівачись біля багаття. Гадаю, йому було самотньо.

І знову настав переддень літнього сонцестояння. Іван пригадав спів і дим. Спочатку посутеніло, а потім настала ніч. Іван ішов берегом моря. До нього долетів той самий дивовижний спів, що спітався в неземну та прекрасну гармонію.

ТРЕТЯ ЗУПИНКА

Учитель. Що тепер?

Цього разу його не могли зупинити ніякі валуни, і нікому було покликати додому. Іван просувався берегом до того таємничого місця. Коли він підійшов ближче, то почув потріскування багаття та побачив його відсвіт на скелях. Прекрасний спів лунав із глибини печери, а біля входу лежала ціла купа гладких і гарних сірих тюленьчих шкір.

Іван вибрав шкіру, що здалася йому найкрасивішою та повільно й обережно витяг її із загальної купи. Він скрутив тюленьчу шкіру в маленький згорток і побіг із нею прямо додому. Діставшись хати, він замкнув тюленьчу шкіру в дерев'яну скриню, а ключ просмикнув через довгий шкіряний шнурок, повісив його собі на шию та ліг спати.

Уранці хлопець узяв із ліжка ковдру й повернувся до печери. Там він знайшов ...

ЧЕТВЕРТА ЗУПИНКА

Учитель. Кого, на вашу думку?

Учитель. Хто вважає по-іншому?

Там він знайшов сумну та прекрасну дівчину, яка тремтіла від холоду й намагалась руками та довгим волоссям прикрити своє оголене тіло. Не промовивши жодного слова, Іван загорнув дівчину в ковдру та повів її додому до своєї хатини.

Іван чуйно поставився до дівчини, і через якийсь час вони покохали одне одного. У них народився син, а потім ще один. Іван був дуже щасливий, а дівчина стала гарною матір'ю. Він заборонив дружині відчиняти скриню та ніколи не казав їй що там. Однак усе частіше Іван помічав, що його дружина пильно вдивляється в море своїми великими сумними очима.

П'ЯТА ЗУПИНКА

Учитель. Нам необхідно зробити зупинку й оцінити ситуацію. Які наші припущення на даний момент виявились правильними?

Учитель. Усе це були чудові припущення, але давайте тепер поговоримо про це оповідання. На що ви звертаєте увагу в цій історії? Що, на вашу думку, виявиться важливим?

Учитель. Тоді настав час висловлювати припущення. Що, на вашу думку, відбудеться?

Учитель. Добре, оберіть припущення. Я продовжую читання.

Минуло ще кілька років. Одного разу, напередодні Різдва, Іван зі своєю родиною готувався піти до церкви. Дружина сказала, що погано себе почуває, і попросила Івана та синів сходити до церкви без неї.

Можливо, Іван розлютувався через це, але вийшло так, що він, поспішаючи, пішов до церкви без ключа.

Коли Іван разом із хлопчиками поверталися з церкви, підходячи до хатини, вони побачили, що двері відчинені, а в хаті виявилось, що дерев'яна скриня теж відімкнена, а в замку стирчить ключ. Іванова дружина зникла...

ПОСТА ЗУПИНКА

Учитель. Тепер давайте міркувати дуже швидко. Ми вже майже досягли кінця історії. Як, на вашу думку, будуть розвиватись події в цій історії?

Учитель. Виберіть одне припущення. Я зараз дочитаю закінчення історії.

Подейкують, що інколи, коли хлопчики проходили берегом моря, з холодної темної води біля них випливав гарний тюлень із великими сумними очима. А ще кажуть, що інколи, коли Іван рибалив у морі, з'являвся той самий сумний і прекрасний тюлень і заганяв рибу до його сітей. Можливо, той тюлень і був дружиною Івана? Ніхто не знає... Єдине відомо, що Іван ніколи більше не бачив своєї дружини на своїй землі.

Учитель. Усі відмінно попрацювали. Деякі ваші припущення були справді дуже слушними. Але давайте пригадаємо історії, які ви придумали на самому початку, чи якісь із них виявились у чомусь схожі з історією, що я вам прочитав?

КОНСОЛІДАЦІЯ

Тепер у ваших учнів є елементарне розуміння цієї історії та настав час подивитися, що вони можуть зробити з цим змістом. Які висновки можуть бути зроблені з тих ідей, які вони щойно побудували? Який вплив ці ідеї можуть здійснити на їхнє життя?

Це фаза консолідації — на цьому уроці вчитель спочатку буде використовувати «Метод спільного опитування», а потім метод «Павутинка» дискусії».

Учитель. Деякі з вас уже висловили певне занепокоєння із приводу того, як розгорталась ця історія. Я хочу попросити вас зараз провести обговорення питання щодо цієї історії: краще було б, якби це ніколи не відбулось? Було би краще, якби Іван не брав тюленьчу шкіру?

Кожна пара має на всю сторінку зошита накреслити таку таблицю.

«Павутинка» дискусії

Івану не треба було брати тюленьчу шкіру

Я згоден (згодна)	Я не згоден (згодна)
(Було би краще, якби він її не брав)	(Якщо все зважити, усе ж таки краще, що він її

	ВЗЯВ)
--	-------

Висновок

Учитель. Спочатку я хочу, щоб ви в парах обговорили це питання в такий спосіб: подумайте та визначте дві чи три причини, з яких ви могли би погодитися з твердженням «Івану не слід було брати тюленячу шкіру», а також: дві чи три причини, з яких ви могли би з цим не погодитись. Я вам дам на це п'ять хвилин. Будь ласка, починайте зараз.

Через п'ять хвилин учитель каже: А тепер вислухаємо кілька ваших аргументів, чому ви згодні з цим твердженням.

Учитель. Усе це досить вагомі аргументи. А зараз вислухаємо деякі аргументи, чому ви могли би не погодитися з цим твердженням. Іншими словами, ви стверджуєте, що якщо все зважити, то все ж таки краще, що він узяв цю тюленячу шкіру

Учитель. Добре. Схоже, у вас є аргументи для ведення дискусії з обох боків. А далі перейдемо до наступної частини завдання. Зараз пари мають об'єднатися з іншими парами та створити групи з чотирьох осіб, потім зробить наступне. Спочатку назвіть один одному ті аргументи, які ви придумали у своїх парах. По-друге, проведіть дискусію з цього питання. Кожен учень має відстоювати тільки одну позицію. По-третє, зробить висновок, з яким усі можуть погодитись. Запишіть цей висновок — і те, що ви вважаєте, і ваші аргументи, чому ви так вважаєте, — унизу ваших сторінок, де написано слово «Висновок». На все це у вас є вісім хвилин.

Коли проходить вісім хвилин, учитель пропонує учням оголосити свої висновки.

Учитель. Нам незабаром треба буде зупинитись, але спочатку подивимось, чи зможемо ми узагальнити сказане. Деякі групи вважають, що було би краще, якби він не брав шкіру. Ви кажете, що це так, оскільки він обманом змусив дівчину жити в людському вигляді проти її волі та ніколи не був із нею чесний. Вона не була по-справжньому щаслива — доказом цього є те, що вона знову перетворилася на тюленя, коли в неї з'явився вибір.

Інші групи вважають, що, якщо зважити на всі обставини, то все ж таки краще, що він узяв тюленьчу шкіру. Була створена родина, народились на світ діти, а Іван і ця жінка прожили разом роки — незалежно від того, чи можемо ми стверджувати, що вони були справді щасливі. А крім того, як ми щойно чули, щастя, можливо, — не єдиний фактор, щоб ми могли вирішити, чи було рішення гарним, чи ні.

Ми могли б сказати, що ті з вас, хто прийняв першу точку зору, основну увагу звернули на права цієї жінки. Із жінкою обійшлись несправедливо, не тільки на початку, а й увесь час, поки вона та Іван жили разом, і ніщо не може це виправдати. А ті з вас, хто прийняв другу точку зору, звернули основну увагу на наслідки цієї дії. Крадіжка шкіри, навіть якщо це означає, що з жінкою обійшлись несправедливо, призвела до створення цієї родини та появи дітей, і користь від цього переважає ту шкоду, що була заподіяна цій укійці.

Учень 1. Але хто ж має рацію?

Учитель. А хто, на твою думку, правий ?

Учень 1. Я вважаю, що певним чином праві обидві сторони. Принаймні, поки ми не обговорили все це далі, ми не можемо сказати, що одна позиція дійсно краща, ніж інша.

На цьому урок закінчується.

Алан Кроуфорд, Венді Саул, Самюель Метью, Джеймс Макінстер

«Технології розвитку критичного мислення учнів»

Науково-методичний посібник для вчителів

Загальноосвітніх закладів

Київ «Плеяди» 2006

Ст..79-95

